

การพัฒนาการดำเนินงานจัดการบรรจุภัณฑ์
ตามหลักเศรษฐกิจหมุนเวียน
ด้วยหลักการขยายความรับผิดชอบของผู้ผลิต
(Extended Producer Responsibility: EPR)

กองจัดการกากของเสียและสารอันตราย

ผลการดำเนินงาน

จัดทำกรอบการพัฒนากลไก การดำเนินงานการจัดการ ขยะบรรจุภัณฑ์ ตามแนวคิด หลักการขยายความรับผิดชอบ ของผู้ผลิต (EPR)

- จัดทำ (ร่าง) กรอบการพัฒนากลไกการดำเนินงานการจัดการขยะบรรจุภัณฑ์
- กอส. จัดประชุมหารือร่วมกับ TIPMSE
- TIPMSE นำ (ร่าง) กรอบการพัฒนาฯ ไปหารือ และจัด Workshop ร่วมกับ กลุ่มอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้อง 45 กลุ่มอุตสาหกรรม

ดำเนินโครงการ “PackBack เก็บกลับบรรจุภัณฑ์เพื่อวันที่ยั่งยืน” จังหวัดชลบุรี

ในพื้นที่นำร่อง 3 แห่ง ได้แก่

- เทศบาลเมืองแสนสุข
- เทศบาลเมืองบ้านบึง
- เทศบาลตำบลเกาะสีชัง
- จัดตั้งศูนย์คัดแยกขยะบรรจุภัณฑ์ (Sorting Hub)

จัดทำแผนการขับเคลื่อน การดำเนินงานการจัดการบรรจุภัณฑ์ ตามหลักการ EPR

- จัดทำแผนการขับเคลื่อนการดำเนินงานการจัดการบรรจุภัณฑ์ตามหลักการ EPR
- จัดประชุมหารือร่วมกับ TIPMSE และเครือข่ายองค์กรความร่วมมือการจัดการบรรจุภัณฑ์อย่างยั่งยืน (PRO Thailand Network)
- คณะกรรมการขับเคลื่อนการจัดการบรรจุภัณฑ์ตามหลักเศรษฐกิจหมุนเวียนด้วยหลักการขยายความรับผิดชอบของผู้ผลิต (EPR) ในการประชุมครั้งที่ 1/2566 เมื่อวันที่ 15 สิงหาคม 2566 มีมติเห็นชอบแผนการขับเคลื่อนการดำเนินงานการจัดการบรรจุภัณฑ์ตามหลักการ EPR

แผนการขับเคลื่อนการดำเนินงานการจัดการบรรจุภัณฑ์ ตามหลักการขยายความรับผิดชอบของผู้ผลิต (EPR) ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 -2570)

1. สนับสนุนการดำเนินงาน EPR ภาคสมัครใจของภาคเอกชน

2. การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็น

3. การพัฒนาแนวทาง
การดำเนินงานตาม
หลักการขยายความ
รับผิดชอบของผู้ผลิต
(EPR) ในอนาคต

4. การจัดทำข้อมูล
และฐานข้อมูล
บรรจุภัณฑ์

5. การพัฒนาข้อเสนอ
แรงจูงใจ (Incentives)
เพื่อสนับสนุนภาคเอกชน
ในกรณีการจัดการ
บรรจุภัณฑ์ตามหลักการ EPR

6. การสร้างการรับรู้
ความเข้าใจ เพื่อสร้าง
ความร่วมมือกับ
ผู้ที่เกี่ยวข้อง

7. การพัฒนานกฎหมาย
เพื่อการจัดการบรรจุภัณฑ์ตาม
หลักการขยายความรับผิดชอบ
ของผู้ผลิต (EPR)

แนวทางการจัดการ ทม.แสนสุข

เครื่องมือในการเก็บข้อมูล

PACK
BACK

บรรจุ
ภัณฑ์ที่ใช้
แล้ว

1. ชาเลนจ์ขึ้นทะเบียน

Logistic

2. ร้านรับซื้อ

ร้านรับซื้อของเก่า
(ปรับปรุงคุณภาพ/อุดหนุน
รับซื้อ Low Value/
เชื่อมโยงปลายทาง)

High Value
ใช้ Logistic
ของร้านรับซื้อ

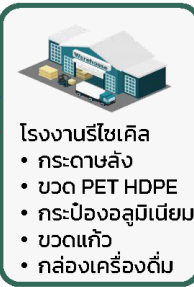

ร้านรับซื้อของเก่า
ขนาดใหญ่ขึ้น

High Value ใช้
Logistic ร้านรับซื้อ

High Value
ใช้
Logistic
Hub

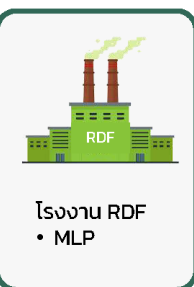

โรงงานรีไซเคิล
• กระดาษลัง
• ขวด PET HDPE
• กระป๋องอลูมิเนียม
• ขวดแก้ว
• กสอเครื่องดื่ม

Sorting Hub ของ
TBR หรือ SCGP
(รับบรรจุภัณฑ์
Low Value/
เชื่อมโยงปลายทาง)

Low Value ใช้
Logistic โครงการ

โรงงาน RDF
• MLP

Low Value ใช้
Logistic โครงการ

วัสดุไร้เค็ล

ขยะทั่วไป

เทศบาลจัดเก็บ 10%

เอกชนจัดเก็บ 90%

พนักงานท้ายรถคัดแยก
(อบรม/ เก็บข้อมูลปริมาณคัดแยก)

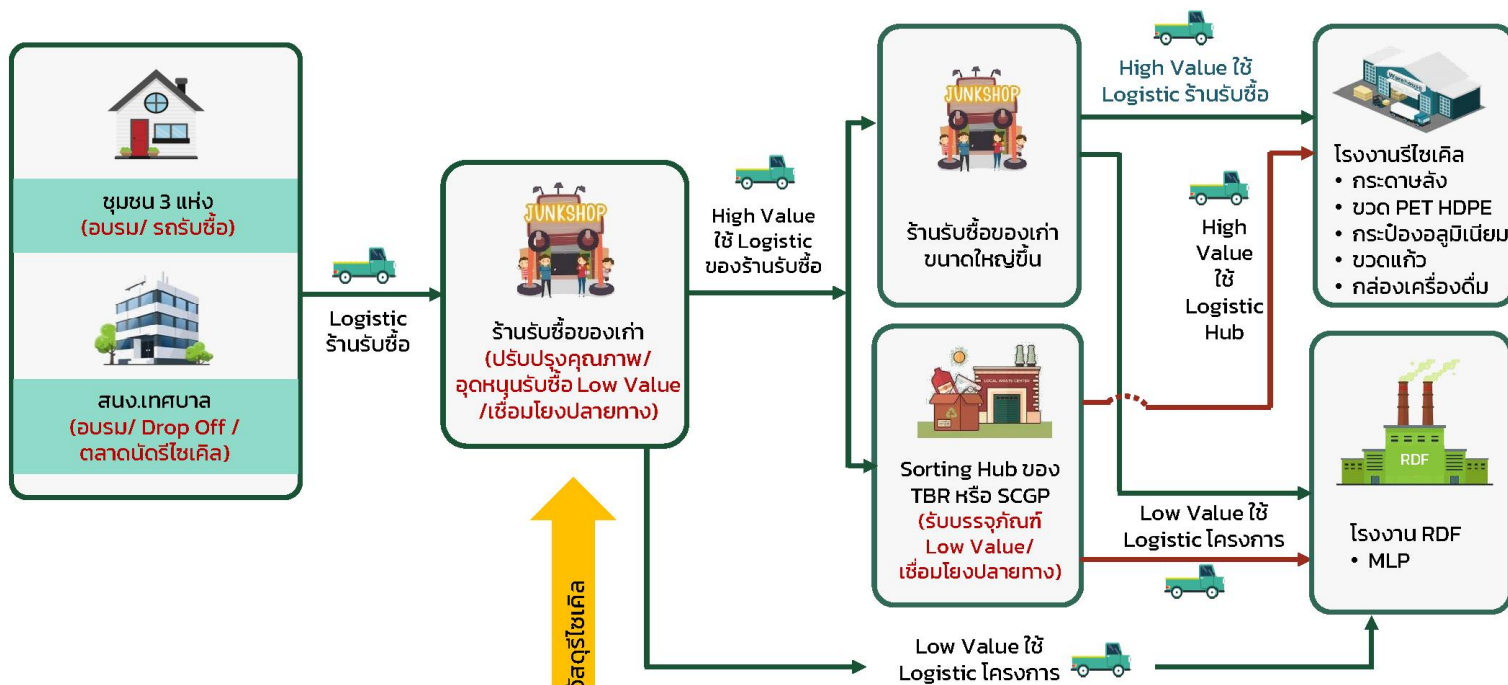
ขยะทั่วไป

หลุมฝังกลบด.บางพระ:
อำเภอสรรคบุรี

PACK
BACK

บรรจุภัณฑ์ใช้แล้ว

วัสดุรีไซเคิล

ขยะทั่วไป

เทศบาลจัดเก็บ 100%

ขยะทั่วไป

พนักงานท้ายรถคัดแยก (อบรบ/ เก็บข้อมูลปริมาณคัดแยก)

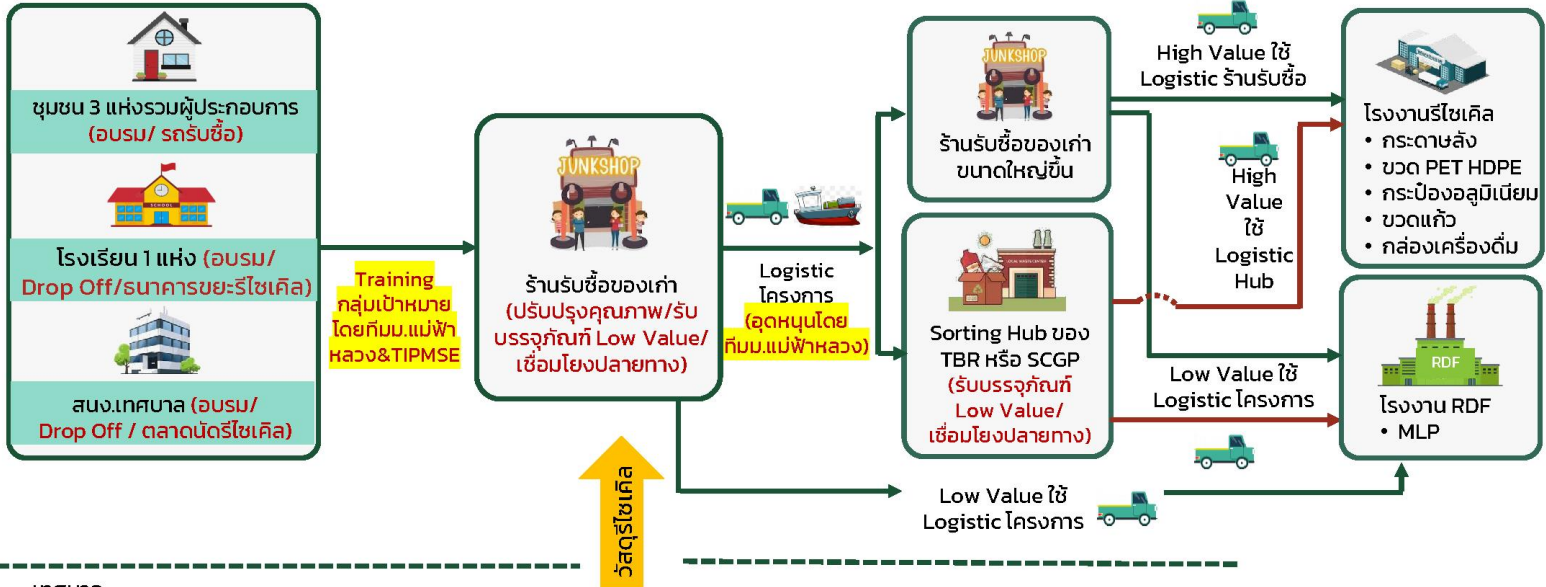
หลุมฝังกลบ ทด.บางเสร่ อ.สัตหีบ

เครื่องมือในการเก็บข้อมูล

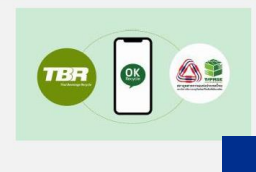

บรรจุภัณฑ์ที่ใช้แล้ว

เครื่องมือในการเก็บข้อมูล

แบบฟอร์มการจัดทำข้อเสนอการพัฒนานวัตกรรม

ของ กองจัดการกากของเสียและสารอันตราย

ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๖

ชื่อเรื่อง การพัฒนาการดำเนินงานจัดการบรรจุภัณฑ์ตามหลักเศรษฐกิจหมุนเวียน

ด้วยหลักการขยายความรับผิดชอบของผู้ผลิต (Extended Producer Responsibility: EPR)

๑. หลักการ เหตุผล ความจำเป็น

ปี ๒๕๖๔ ปริมาณขยะมูลฝอยชุมชนเกิดขึ้น ๒๔.๙๘ ล้านตัน กระจายตัวตามภูมิภาคต่าง ๆ โดยมีอัตราการเกิดขยะมูลฝอยเฉลี่ย ๑.๐๓ กิโลกรัม/คน/วัน ซึ่งขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นมีขยะบรรจุภัณฑ์ประเภทแก้ว กระดาษ พลาสติก โลหะ อะลูมิเนียม ในอัตราส่วนประมาณร้อยละ ๓๐ - ๔๐ ของปริมาณขยะที่เกิดขึ้น หรือประมาณ ๗.๔๙ - ๙.๙๙ ล้านตัน ซึ่งขยะบรรจุภัณฑ์เหล่านี้มีศักยภาพในการนำกลับมารีไซเคิล เพื่อเป็นวัตถุดิบในการผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ การดำเนินงานจัดการขยะบรรจุภัณฑ์ของไทยที่ผ่านมามีกาประยุกต์ใช้แนวคิดตามหลักการ 3R การพิจารณาการจัดการให้ครบวงจรทั้ง ๓ ระยะ คือ ระยะต้นทาง กลางทาง และปลายทาง รวมทั้งแนวคิดการขยายความรับผิดชอบของผู้ผลิต (Extended Producer Responsibility: EPR)

แนวคิดการขยายความรับผิดชอบของผู้ผลิต เป็นกลยุทธ์หรือเครื่องมือเชิงนโยบายที่มีวัตถุประสงค์ในการลดผลกระทบสิ่งแวดล้อมของผลิตภัณฑ์ โดยการกำหนดให้ผู้ผลิตผลิตภัณฑ์จะต้องรับผิดชอบต่อผลิตภัณฑ์ที่ตนผลิตขึ้นตลอดทั้งชีวิตผลิตภัณฑ์ โดยให้ผู้ผลิตจัดระบบเรียกคืน รีไซเคิลและกำจัดซากผลิตภัณฑ์อย่างปลอดภัย ซึ่งในระบบ EPR ผู้ผลิตต้องรับผิดชอบต่อไม่เพียงแต่ประเด็นความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์ หากแต่ต้องรับผิดชอบต่อการจัดการขยะบรรจุภัณฑ์ ซึ่งรวมถึงการเก็บรวบรวม การคัดแยก และการรีไซเคิลด้วย ดังนั้น ระบบ EPR จึงผูกพันผู้ผลิตในการระดมทุนและการจัดตั้งระบบการจัดการขยะบรรจุภัณฑ์ซึ่งเป็นการพัฒนาระบบที่เกี่ยวข้องกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในห่วงโซ่คุณค่าบรรจุภัณฑ์

แนวคิด EPR ได้รับการพัฒนาขึ้นเพื่อลดภาระขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ที่ต้องมาจัดการของเสียและซากผลิตภัณฑ์ต่างๆ หลากหลายประเภท โดยเฉพาะผลิตภัณฑ์ที่มีสารอันตรายหรือมีต้นทุนในการเก็บรวบรวมสูง ในขณะที่รายได้ของ อปท. มาจากค่าธรรมเนียมหรือเงินภาษีของประชาชน ซึ่งครอบคลุมค่าใช้จ่ายเพียงบางส่วน อปท. ไม่มีแหล่งทุนและความเชี่ยวชาญในการรีไซเคิลซากผลิตภัณฑ์หรือขยะบรรจุภัณฑ์ ในการบริหารจัดการตามแนวคิด EPR ผู้ผลิตส่วนใหญ่จะจัดตั้งองค์กรตัวแทนผู้ผลิตที่เรียกว่า Producer Responsibility Organization (PRO) เพื่อมาประสานงานกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียให้เกิดระบบการเก็บรวบรวมบรรจุภัณฑ์หลังการบริโภคไปรีไซเคิลหรือใช้ประโยชน์ด้านอื่น

การดำเนินงานจัดการบรรจุภัณฑ์ ตามแนวคิด EPR ของประเทศไทย เป็นการดำเนินงานแบบสมัครใจ ทำให้ได้ผลในระดับหนึ่ง และอาจเกิดช่องว่างระหว่างผู้ผลิตรายใหญ่และรายย่อย ดังนั้นจึงมีแนวคิดในการดำเนินงานแบบบังคับด้วยกฎหมาย เพื่อส่งเสริมการจัดการบรรจุภัณฑ์ตามแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน

สถาบันการจัดการบรรจุภัณฑ์และรีไซเคิลเพื่อสิ่งแวดล้อม (Thailand Institute of Packaging and Recycling Management for Sustainable Environment: TIPMSE) ได้ประกาศเจตนารมณ์และลงนามความร่วมมือร่วมกับภาคีเครือข่ายกว่า ๗๗ องค์กร ทั้งภาครัฐและเอกชน ผู้ผลิตสินค้า ผู้เก็บรวบรวม ผู้ผลิตบรรจุภัณฑ์ และหน่วยงานนำร่องเมื่อเดือนธันวาคม ๒๕๖๔ ซึ่งนับว่าเป็นครั้งแรกของประเทศไทยที่ได้ศึกษารูปแบบ EPR ในการจัดการบรรจุภัณฑ์ใช้แล้วประเภทต่าง ๆ ตั้งแต่ต้นทาง

เพื่อให้บรรจุภัณฑ์หมุนเวียนกลับมาใช้เป็นวัตถุดิบในภาคอุตสาหกรรม เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ อันจะส่งผลดีต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมตามหลักเศรษฐกิจหมุนเวียน เป็นไปตามนโยบายการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศด้วย BCG model รวมทั้งเป็นการเตรียมความพร้อมของประเทศไทยหากมีการบังคับใช้มาตรการที่มีผลผูกพันทางกฎหมายระหว่างประเทศด้านมลพิษจากพลาสติก รวมทั้งสิ่งแวดล้อมทางทะเล

๒. วัตถุประสงค์

๒.๑ เพื่อเป็นเครื่องมือให้เกิดการหมุนเวียนบรรจุภัณฑ์กลับมาใช้เป็นวัตถุดิบในภาคอุตสาหกรรม สร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ อันจะส่งผลดีต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมตามหลักเศรษฐกิจหมุนเวียน

๒.๒ เพื่อเป็นเครื่องมือในการเชื่อมโยงการดำเนินงานระหว่างภาครัฐและเอกชนในการจัดการบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม

๓. การดำเนินการ/ขั้นตอนการดำเนินงาน

๓.๑ จัดทำกรอบการพัฒนากลไกการดำเนินงานการจัดการขยะบรรจุภัณฑ์ ตามแนวคิดหลักการขยายความรับผิดชอบของผู้ผลิต (EPR)

๓.๒ ประชุมหารือร่วมกับสถาบันการจัดการบรรจุภัณฑ์และรีไซเคิลเพื่อสิ่งแวดล้อม (TIPMSE) เพื่อวางแผนการดำเนินงาน

๓.๓ แต่งตั้งคณะทำงานภายใต้คณะกรรมการขับเคลื่อนการจัดการบรรจุภัณฑ์ตามหลักเศรษฐกิจหมุนเวียนด้วยหลักการขยายความรับผิดชอบของผู้ผลิต (EPR)

๓.๔ ร่วมกันดำเนินโครงการนำร่องที่จังหวัดชลบุรี หรือชลบุรีโมเดล หรือ Packback (เก็บกลับ)

๓.๕ จัดประชุมคณะกรรมการขับเคลื่อนการจัดการบรรจุภัณฑ์ตามหลักเศรษฐกิจหมุนเวียนด้วยหลักการขยายความรับผิดชอบของผู้ผลิต (EPR)

๓.๖ จัดทำมาตรการจูงใจ เพื่อสนับสนุนการดำเนินงาน EPR ภาคสมัครใจ

๔. ผลลัพธ์ที่คาดหวัง

๔.๑ รูปแบบการดำเนินงานระหว่างภาครัฐและเอกชนในการจัดการบรรจุภัณฑ์

๔.๒ เครื่องมือในการเก็บรวบรวมขยะบรรจุภัณฑ์กลับมาใช้ประโยชน์ ผ่านองค์กรกลาง อปท. ร้านรับซื้อของเก่า และผู้คัดแยกนอกระบบ

๕. ผลการดำเนินงานและผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจริงอย่างเป็นรูปธรรม

๕.๑ ผลการดำเนินงาน

๑) จัดทำ (ร่าง) กรอบการพัฒนากลไกการดำเนินงานการจัดการขยะบรรจุภัณฑ์ ตามแนวคิดหลักการขยายความรับผิดชอบของผู้ผลิต (EPR) และจัดประชุมหารือร่วมกับสถาบันการจัดการบรรจุภัณฑ์และรีไซเคิลเพื่อสิ่งแวดล้อม (TIPMSE) เพื่อพิจารณา (ร่าง) กรอบการพัฒนา ในช่วงเดือนกันยายน - ธันวาคม ๒๕๖๕

๒) จัดทำ (ร่าง) คำสั่งคณะกรรมการขับเคลื่อนการจัดการบรรจุภัณฑ์ตามหลักเศรษฐกิจหมุนเวียนด้วยหลักการขยายความรับผิดชอบของผู้ผลิต (EPR) เรือง แต่งตั้งคณะทำงานพัฒนามาตรการจูงใจเพื่อสนับสนุนการขับเคลื่อนการจัดการบรรจุภัณฑ์ตามหลัก EPR

๓) สถาบันการจัดการบรรจุภัณฑ์และรีไซเคิลเพื่อสิ่งแวดล้อม (TIPMSE) นำ (ร่าง) กรอบการพัฒนาไปหารือร่วมกับกลุ่มอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้อง ๔๕ กลุ่มอุตสาหกรรม และจัดประชุมเชิงปฏิบัติการกับกลุ่มอุตสาหกรรม เพื่อรับฟังข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ในช่วงเดือนกันยายน - ธันวาคม ๒๕๖๕ และเดือนมกราคม ๒๕๖๖

๔) ดำเนินโครงการ “PackBack เก็บกลับบรรจุภัณฑ์เพื่อวันที่ยั่งยืน” จังหวัดชลบุรี ในพื้นที่นำร่อง ๓ แห่ง ได้แก่ เทศบาลเมืองแสนสุข เทศบาลเมืองบ้านบึง และเทศบาลตำบลเกาะสีชัง รวมทั้งจัดตั้งศูนย์คัดแยกขยะบรรจุภัณฑ์ (Sorting Hub) ครอบคลุมบรรจุภัณฑ์เป้าหมายที่มูลค่าสูงและมูลค่าต่ำ โดย คพ. ร่วมเป็นที่ปรึกษาสนับสนุนการดำเนินโครงการ

๕) จัดทำ (๑) (ร่าง) แผนการขับเคลื่อนการดำเนินงานการจัดการบรรจุภัณฑ์ตามหลักการขยายความรับผิดชอบของผู้ผลิต (EPR) และ (๒) ข้อเสนอแนะจูงใจ (Incentives) ในการสนับสนุนภาคเอกชน และนำไปจัดประชุมหารือร่วมกับ TIPMSE และเครือข่ายองค์กรความร่วมมือการจัดการบรรจุภัณฑ์อย่างยั่งยืน (PRO Thailand Network) เมื่อวันที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๖๖

๖) คณะกรรมการขับเคลื่อนการจัดการบรรจุภัณฑ์ตามหลักเศรษฐกิจหมุนเวียนด้วยหลักการขยายความรับผิดชอบของผู้ผลิต (EPR) ในการประชุมครั้งที่ ๑/๒๕๖๖ มีมติ

(๑) เห็นชอบแผนการขับเคลื่อนการดำเนินการจัดการบรรจุภัณฑ์ตามหลักการขยายความรับผิดชอบของผู้ผลิต (EPR) ระยะ ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐)

(๒) เห็นชอบข้อเสนอแรงจูงใจ (Incentives) ในการสนับสนุนภาคเอกชนในการจัดการขยะบรรจุภัณฑ์ตามหลักการขยายความรับผิดชอบของผู้ผลิต (EPR) และให้มีการแต่งตั้งคณะทำงานพัฒนามาตรการจูงใจเพื่อสนับสนุนการขับเคลื่อนการจัดการบรรจุภัณฑ์ตามหลัก EPR ภายใต้คณะกรรมการขับเคลื่อนการจัดการบรรจุภัณฑ์ตามหลักเศรษฐกิจหมุนเวียนด้วยหลักการขยายความรับผิดชอบของผู้ผลิต (EPR)

๕.๒ ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจริงอย่างเป็นรูปธรรม

๑) แผนการขับเคลื่อนการดำเนินการจัดการบรรจุภัณฑ์ตามหลักการขยายความรับผิดชอบของผู้ผลิต (EPR) ระยะ ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) ซึ่งประกอบด้วย ๔ แผนหลัก คือ

- แผนงานที่ ๑ สนับสนุนการดำเนินงาน EPR ภาคสมัครใจของภาคเอกชน
- แผนงานที่ ๒ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็น
- แผนงานที่ ๓ การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานตามหลักการขยายความรับผิดชอบของผู้ผลิต (EPR) ในอนาคต (ถอดบทเรียนจากการนำร่อง)
- แผนงานที่ ๔ การจัดทำข้อมูลและฐานข้อมูลบรรจุภัณฑ์
- แผนงานที่ ๕ การพัฒนาข้อเสนอแรงจูงใจ (Incentives) เพื่อสนับสนุนภาคเอกชนในกรณีการจัดการบรรจุภัณฑ์ตามหลักการ EPR
- แผนงานที่ ๖ การสร้างการรับรู้ ความเข้าใจเพื่อสร้างความร่วมมือกับผู้ที่เกี่ยวข้อง
- การพัฒนากฎหมายเพื่อการจัดการบรรจุภัณฑ์ตามหลักการขยายความรับผิดชอบของผู้ผลิต (EPR)

๒) รูปแบบ EPR ภาคสมัครใจกับบรรจุภัณฑ์เป้าหมาย ได้แก่ ขวดแก้ว กล่องกระดาษแข็ง-ลูกฟูก กระป๋องอะลูมิเนียม กล่องเครื่องดื่ม ขวดพลาสติก PET-ขวด HDPE-Multi layer packaging จากการดำเนินโครงการ “PackBack เก็บกลับบรรจุภัณฑ์เพื่อวันที่ยั่งยืน”

จังหวัดชลบุรี ในพื้นที่นำร่อง ๓ แห่ง ได้แก่ เทศบาลเมืองแสนสุข เทศบาลเมืองบ้านบึง และเทศบาลตำบลเกาะสีชัง

